

Tegyünk jót magunkkal

vagy

a gazdasági munkás- és cseléd-segélypénztár.

Megmagyarázza a népnek:

BENE Sándor.



BUDAPEST.

Rózsa K. és neje könyvnyomdája.,
1900.

Édes atyámfiai! Ide hallgassatok!
Egy dicsőséges törvényt akarok nektek megmagyarázni, a melynél szebbet még sohasem, hallottatok. Ez a ti törvényetek, a szegény emberek törvénye, a mely nem megszegyenítő-alamizsnát, nem koldusnak való ajándékot! nyújt: hanem magatoknak ad alkalmat arra, hogy soha és semmi körülmények között ne jussatok koldusbotra, de hogy a most magatoktól megvont csekély fillérekkel biztosíthatókat jövőtöket.

Jól megértsétek: a ti jövőtökről van szó arról, a mi ezután lesz, hogy ha baleset, vagy más okból elvesztitek munkaképességeteket a mit a kegyelmes Isten távol tartson! vagy ha eléritek életeteknek 65-ik évét – mit a jó Isten mindnyájunknak engedjen! a földi áldás szálljon reátok s ne kelljen aggódnotok a megélhetés miatt, mint eddig kellett,; – vagy pedig ha az Úr elhozandja életeteknek! utolsó végét, vagy óráját – a melynek határai messze nyúljanak! – családjaitok ne legyenek kénytelenek töprengeni annak a szomorúságnak napjaiban is a felett, hogy miiből adják meg nektek a végtisztességet.

Áldás ez a törvény reátok, én szegény atyámfiai! Csak tőletek függ, hogy felnyissátok ennek az oldásnak fogását, a melynek kibu-

zogó szép híves patakja elmossa azokat a bal-
 eset, betegség, öregség, elhalálozás miatti aggo-
 dalmakat, melyek eddig úgy nyugtalanították
 lelketeket, lecsüggesztették a gond miatt meg-
 őszült fejeteket.

Elmondom, hogyan juthattok az áldással
 megtelt kútforráshoz és hogyan nyithatjátok fel
 annak forrását.

Megtanítalak benneteket arra, hogy miként
 lehet tagja lenni az áldásthozó gazdasági mun-
 kás- és cseléd-segélypénztárnak, miből alakul
 az a segélypénztár, kik és milyen esetekben
 kaphatnak segélyt, végre hogy kik és miként
 igazgatják azt a segélypénztárt.

Ti megértitek az én beszédemet, mert
 azon a nyelven szólok hozzátok, a melyet kicsi
 koromban köztetek, tőletek tanultam. És ha
 megértitek, bizony-bizony hálás szívvel sietni
 fogtok e törvény kiterjesztett védő szárnyai alá.

Hallgassátok meg tehát, a miket beszélek!

A segélypénztár.

Ebben az esztendőben a földművelésügyi
 minister egy nagyon fontos törvényjavaslatot
 terjesztett a törvényhozók elé a gazdasági
 munkás- és cseléd-segélypénztárról. A javaslat-
 ból törvény lett, koronás Királyunk szente-
 sítette.

Ez a törvény a munkásokat és cselédeket
 vette pártfogásába, még pedig azokat, a kik
 a mezei és ehhez tartozó gazdaságokban van-
 nak alkalmazva

Hála Istennek, hogy most már meg van ez a törvény, a melynek célja és rendeltetése a gazdasági munkásokat és cselédeket s ezek családját segélyezni!

Ugyanis a segélypénztár tagjainak befizetéseiből, a munkaadók hozzájárulásaiból, egyes adományokból es az állam által évenként ajándékozott *egy százezer koronából* egy országos segélypénztár állíttatott fel a gazdasági munkások és cselédek részére.

Bizony, az állam évenként százezer koronával segélyez benneteket, édes atyámfiai! Úgy-e, hogy szép összeg?

Azon kívül pedig elrendelte a törvény, hogy minden munkaadó (vagy gazda) köteles a szolgáatában álló minden külső cseléd után ebbe a segélypénztárba évenként előre 120 fillért (vagyis 1 koronát és 20 fillért) befizetni, még pedig úgy, hogy ezt a cseléd bérébe be tudni, vagy ennek megtérítésére a cselédet kötelezni nem szabad, mert ha ezt teszi a gazda, akkor 15 napig terjedhető elzárással és 200 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntethető. Azt a hozzájárulási 120 fillért pedig ha rendesen be nem fizetné a gazda, éppen úgy behajtanák rajta, mint az adót.

Itt azonban meg kell jegyezni, hogy az alapító tag, a ki cselédje helyett az év elején előre sajátjából befizeti a pénztárba az első csoportbeli rendes tagság egész évi díját (10 korona 40 fillér) s ennek a díjnak legfeljebb

csak felét tudja be a cseléd bérébe: az a 120 fillér hozzájárulásnak fizetése alól arra az évre felmentetik.

A segélypénztár tagjairól.

A segélypénztárnak: alapító, rendes és rendkívüli tagjai vannak.

Alapító tagnak azt nevezi a törvény, a ki a pénztárba egyszer s mindenkorra még pedig egy összegben legalább 50 koronát befizet. A ki tehát egyszerre 50 koronát befizet, az nagylelkűséget tesz, mert elősegíti azt, hogy minél előbb megerősödjék és növekedjék a segélypénztár és áraszsza áldásait a szegény emberekre.

Az alapítványi összeget be lehet fizetni vidékieknek a főszolgabírónál, vagy alispánnál, városiaknak a polgármesternél, vagy pedig közvetlenül az Országos gazdasági munkás és cselédsegély pénztár központi igazgatóságánál Budapesten.

Az alapító részére oklevél adatik ki és az alapító neve a községi előjárósággal közzétetik.

Rendes tag lehet – akár férfi, akár nő, – a ki munkás-igazolvánnyal bíró *gazdasági munkás*, vagy szolgálati (cseléd) Könyvvel bíró *gazdasági* (külső) *cseléd*, továbbá minden *gazdasággal foglalkozó* egyén, ki a belépéskor 14-ik életévét betöltötte, de 35-ik életévét még túl nem haladta.

Azonban most, mikor a törvény még egészen új, nem akarja kizárni a tagok közül azokat a gazdasági munkásokat és külső cselédeket sem, a kik életkoruknak 35-ik évét már betöltötték, de az 50-ik évet még nem haladták túl s ezek most az első öt évben, vagyis 1905-ik év végéig szintén beiratkozhatnak a tagok közé. Az ilyenek azonban kétszer annyi beiratási díjat fizetnek, mint a kik még nincsenek 35 évesek s a segélyezés idejére is van némi különbség.

Ez is nagyon igazságos intézkedés, mert emberi számítás szerint valószínű, hogy a korosabb emberek kevesebb ideig fogják már a tagsági díjat fizetni s így illő, hogy a reájuk nézve így is olyan nagy jótéteményt képező tagsági jogok elnyerése kissé nehezebb legyen.

De nem felejtkezett el a törvény arról sem, hogy a hűséges cselédek érdemeit megjutalmazza. Ugyanazért elrendelte, hogy azon gazdasági cselédek javára, a kik legalább három év óta ugyanazon gazdaságban szolgálnak, az ugyanazon szolgálatban a belépést megelőzőleg eltöltött évek a tagsági időbe beszámíttassanak, abban az esetben, ha azokról az elmúlt évekről most a törvény életbe lépésének első évében vagyis 1901-ben a tagsági díjat (kamat nélkül) egyszerre befizetik a segélypénztárba s a belépéstől számítva legalább még három évig pontosan fizetik a tagsági díjat. Ezeknek tehát az a nagy kedvezményük, hogy sokkal hama-

rabb juthatnak ily módon nagyobb segélyhez, mint mások.

És ezek a hűséges külső cselédek bizonyosan nem mulasztják el ezt a jó alkalmat és sietni fognak beiratkozni a tagok közzé és ha szájuktól kellene is megvonni a falatot, még akkor is befizetik az előbbi évekről a tagsági díjat. Mert hiszen ez így is, úgy is csak megtakarítás, mert ha a belépéstől számítva még három évig élnek, akkor szükség esetében ők kapnak segélyt, ha pedig még a három év eltelte előtt kiszólítja őket az Úr ez árnyékvilágból: akkor a belépéskor egy összegben befizetett összeg örököseiknek, illetőleg ha helyettök ezt a munka-adó fizette be, a munkaadónak visszaadatik.

A felvételre jelentkező cselédnek a szolgálati, vagy cselédkönyvet kell magával vinni annak igazolására, hogy legalább három évig megszakítás nélkül szolgált ugyanazon gazdánál s ugyanakkor le kell fizetni a felvételi díjat és a beszámítani kért évek után járó tagsági díjat egy összegben.

De, hogy jól megértsétek ezt atyámfiai, egy példát mondok. Lovas Imre ezelőtt 4 évvel állott be béresnek Nagy Lajos gazdához és hűségesen szolgálja mai napig. Most a törvény életbeléptekor azt mondja Lovas Imre a gazdájának: „Gazd' uram! én szeretnék belépni a segélypénztárba.” „Okosan beszélsz, Imre – feleli a gazda – de ha akarod, mint hűséges cselédnek, neked megengedi a törvény,

hogy a nálam eddig eltöltött négy év is beszámíttassék a tagsági időbe és úgy tekintessék, mintha már négy év óta tagja volnál a pénztárnak, ha erre az elmúlt négy évre eső tagsági díjat egyszerre most egy év alatt a pénztárba befizeted.” „Szívesen befizetem gazd'uram! de hát mi hasznom lesz nekem ebből?” „Az a hasznod lesz Imre, hogy ha te osztán mától – a mikor belépsz – kezdve három évig rendesen fizeted a tagsági díjat, akkor a te tagsági időd már 7 esztendőt számít, holott ha másféle ember egyszerre lép be veled, annak három év múlva még csak három évi tagsági idő számít. És így míg a veled egyszerre belépő embernek az eltöltendő három év után még 7 évig kell a tagsági díjat fizetni, hogy például rokkantság esetére havonként 10 korona segélyt kapjon: addig te a három év eltöltése után már három év múlva kaphatod meg a havonkénti 10 korona segélyt, mert neked az én szolgálatomban eltöltött időt is beszámítják s így neked már három év múlva 7 évi tagsági időd lesz.”

Rendkívüli tag lehet minden férfi, vagy nő, a kinek munkás-igazolványa van és gazdasági munkával foglalkozik.

A ki a segélypénztár tagja akar lenni, jelentkezzék lakóhelyén a községi elöljáróságnál, városban a tanácsnál, vagy – ha már a helyi bizottság meg van alakítva, akkor a helyi bizottság intézőjénél (vagy elnökénél).

De hogy aztán kétszer ne kelljen járni,

vegye ki előbb és vigye magával születési anyakönyvi kivonatát (a mit erre a célra a pap vagy anyakönyvvezető bélyegmentesen tartozik kiadni), de ha ezt nehezebben tudná megszerezni, a jelentkezéskor vigye magával munkásigazolványát, vagy cselédkönyvet, esetleg katonakönyvét, vagy más olyan okmányát, a melylyel életkorát igazolhatja. Mert az életkor biztos kimutatása nélkül senki sem vehető fel a tagok közé.

A tagsági díj.

A tagsági díj a szerint változik, a mint valaki *rendes*, vagy *rendkívüli tag*.

A *rendes* tagok felvételi vagy beíratási díja 2 korona, melyet a felvételekor kell megfizetni. A 35 évet már betöltött jelentkezők azonban 4 korona felvételi díjat tartoznak lefizetni.

A felvételi díj lefizetéséről a fizető nyugtát kap.

A *rendes tagsági díj* összegére való tekintetből a *rendes* tagok két csoportba soroztatnak.

Az *első csoportbeli rendes tagok* tagsági díja hetenkint 20 fillér, vagyis évenként 10 korona 40 fillér.

A *második csoportbeli rendes tagok* tagsági díja hetenkint 11 fillér, vagyis évenként 5 korona 72 fillér.

Ezeket a tagsági díjakat két egyenlő rész-

letben félévenként előre, vagyis minden év január havának 1. napjáig, valamint július havának 1. napjáig kell befizetni.

Minden rendes tag felvétel után tagsági könyvet kap, melyet az igazgatóság küld meg a részére.

A tagsági könyvben a tagsági díj félévenként való fizetésére 20 postatakarékpénztári befizetési lap és elismervény van.

A ki megkapja a tagsági könyvet, készpénzben azonnal fizesse be a félévi tagsági díjat, mert csak a félévi tagsági díj lefizetése után lehet joga a segélyezéshez.

A tagsági díjakat bármely postahivatalnál be lehet fizetni.

A befizetés végett a tag a fizetendő összeggel (első csoportbeli rendes tag félévi tagsági díja 5 korona 20 fillér, második csoportbeli rendes tag félévi tagsági díja 2 korona 86 fillér) és a tagsági könyvvel személyesen vagy megbízottja által jelentkezzék a postahivatalnál, hol a félévi tagsági díjat a postaalkalmazott átveszi, a tagsági könyvből egy „Befizetési lap”-ot kivesz, ezzel a befizetett összeget rendeltetési helyére küldi, – a pénz átvételét pedig az „Elismervény” oldalon aláírással és pecsétjével igazolja.

A következő félévi tagsági díjat éppen ilyen módon a következő félév kezdetéig (tehát ha a tag az év első felében lépett be, július hó 1-ig, ha pedig az év második felében lépett be, a következő év január hó 1-ig) kell megfizetni.

A második félévtől kezdve a tagsági díjat részletekben is törlesztheti a tag olyképen, hogy a községi elöljáróságtól (tanács), illetőleg a helyi bizottság intézőjétől megfelelő gyűjtőlapot kér és tagsági díjának részletfizetése céljából megfelelő (20 fillér, illetőleg 5 és 6 fillér értékű) postai levélbélyegeket vesz, s a levélbélyegeket a gyűjtő-lapra az ott előirt értékben és sorrendben a félév folyamán bármikor felragasztja.

A postahivatalok az ilyen gyűjtőlapokat, ha azok a megfelelő levélbélyeggel kellően elvannak látva, a félév folyamán bármikor készpénz helyett elfogadják.

Ha a gyűjtőlapon nem kellő értékű, csonkított, piszkos vagy már használt levélbélyegek vannak, vagy ha a levélbélyegek nem olyan értékben vagy sorrendben vannak felragasztva, mint a hogyan az a gyűjtőlapon elő van írva, – a postahivatal az egész gyűjtőlapot visszautasítja.

A ki a félévi tagsági díjat a megszabott határidőig, vagyis minden évben január 1-ig, valamint július 1-ig előre pontosan be nem fizeti, az tagsági jogát elveszti, s a már befizetett díjakat sem kapja vissza. De lássátok, hogy mennyire igazságos ez a törvény, kiviláglik abból is, miként még az ilyen mulasztónak is módot ad a tagsági jog visszaszerzéséhez és ha a tagsági díj befizetésének elmulasztása okából kitörült tag egy éven belől a felvéltre újból jelentkezik: akkor a törlés előtt

betöltött évek a tagsági időbe beszámíttatnak. Azonban ilyen esetben új felvételdíjat is kell fizetni s mindenben úgy járni el, mint az első felvételnél.

A tényleges katonai szolgálatban álló tagnak pedig megengedi a törvény, hogy katonai szolgálata alatt – ha nem akar – ne fizessen tagsági díjat, ezért azonban nem veszíti el tagsági jogát, de aztán annak is úgy kell lenni, hogy ezek az évek mintegy kiesnek a tagsági évek közül s ezek neki a tagsági időbe be nem számíttatnak.

Azonban szükséges, hogy tényleges katonai szolgálatának megkezdése előtt, valamint annak befejezése után a legközelebbi fizetési határidő (decz. 31. és június 30.) előtt tagsági és katonakönyvével az előljáróságnál, vagy a helyi bizottságnál jelentkezék.

Az, a ki segélyt kap, a segélyezés tartama alatt tagsági díjat nem fizet.

A ki a tagsági könyvet elveszíti, jelentkezék a községi előljáróságnál (városon a tanácsnál), vagy a helyi bizottságnál az új tagsági könyv kiállításáért; de ezért egy koronát kell lefizetni, a melyről nyugtát kap.

A rendkívüli tagok tagsági díja évenként egy korona, melyet évenként előre egy összegben kell megfizetni. A rendkívüli tag a felvételnél tartozik munkásigazolványát felmutatni. A befizetett díjról nyugtát s a tagságról igazolványt kap.

Kétszeres tagság.

Hogy nagyobb takarékosagra és a jövőnek minél inkább biztosítására adjon alkalmat a törvény, megengedi, hogy a belépéskor minden rendes tag, ha akar, két tagsági könyvet váltson. Ilyen esetben a felvételi díjat csak egyszeresen kell lefizetni. A ki aztán az így egyszerre váltott mindkét tagsági könyvre rendesen fizeti a tagsági díjat: az kétszeresen tagja a segélypénztárnak és annak idejében kétszeres segélyben részesül.

Kettőnél több könyvet váltani azonban nem szabad senkinek, nehogy a segélypénztár áldásában kevesebben részesülhessenek.

Megtörténhetik, hogy valakinek csak később jut az eszébe, hogy de jó volna még egy második tagsági könyvet is váltani, kár hogy a belépéskor csak egyet váltottam! No hát az ilyen kívánság is betelhetik. Kaphat második könyvet is, ha az első tagsági könyv szerint már befizetett díjaknak megfelelő összeget az ötszázalékos kamatos kamataival egyszerre befizeti. Vagyis értsük meg egymást. Én most váltottam egy tagsági könyvet s erre fizetem a díjat három évig, tehát, mert a rendes tagok első csoportjába tartozom, fizetek a három év alatt könyvemre összesen 31 korona és 20 fillér tagsági díjat. Ekkor belátom, hogy milyen Isten-áldás ez a segélypénztár és milyen könnyen megvonhatom én magamtól hetenkint azt a 20 fillért (csak három reggel nem iszom pálin-

kát) s szeretnék egy másik tagsági könyvet is váltani. Akkor elmegyek a helyi bizottsághoz, s ott elmondom szándékomat, a bizottság teljesíteni kívánja kérésemet és kiszámítja, hogy én az elmúlt három év alatt az először váltott tagsági könyvemre befizettem összesen 31 koronát 20 fillért s akkor azt mondja: fizess ki 31 koronát és 20 fillért most egyszerre egy összegben és ennek a kamatos kamatait és megkapod a második tagsági könyvet. Én kifizetem s így hozzá jutok a második könyvhöz is.

Azonban az ilyen második könyvre legalább is még öt évig kell fizetni a rendes tagsági díjat, hogy a könyv tulajdonosa kétszeres segélyben részesüljön. Mert ha p. o. az egyik könyvre már hat évig fizette a tagsági díjat, mikor a második könyvet váltotta és a második könyv váltása után még csak négy év telik el, a midőn a segélyezés esete beáll: akkor az illető tag még csak az első könyv után kapja a segélyt, vagyis csak egyszeres segélyt kap, de ha akkor áll be a segélyezés esete, a mikor már a második könyvre is több mint öt évig fizette a tagsági díját: kétszeresen kapja a segélyt.

Kiket lehet kizárni a tagok sorából?

Akárhogy vesszük is a dolgot, mégis csak jótékony intézmény ez a segélypénztár: azért helyesen rekeszti ki a törvény belőle azokat, a kik nem odavalók.

A törvény szerint kizárható a tagok sorából:

1. a ki valamely büntett miatt, vagy a munkaadók és mezőgazdasági munkások közötti jogviszony szabályozásáról szóló törvény alapján bujtogatásért, a józan munkások izgatásáért jogerősen elítéltetett;

2. a ki a pénztárt a kedvezmények jogosulatlan igénybe vételével megkárosította (p. o. betegséget, munkaképtelenséget színlelt);

3. a ki kivándorolt. (No hát az ilyen hazaáruló csak nem is kívánhatja, hogy ez az általa elhagyott mi édes magyar hazánk őt tovább is szeresse és gondozza!)

A kit ezekből az okokból a tagságból kizárnak, az nem kapja vissza a már befizetett díjakat.

De a bűnbánónak a törvény itt is kedvez. Mert az igazgatóság megengedheti, hogy a kizárt tag a tagok közé újra felvehető legyen.

Sőt ha úgy látja méltányosnak az igazgatóság bölcsesége, hogy a kizárt, de visszafogadott tag nagyobb szánalmat érdemel, azt is megengedheti, hogy a ki a kizárás előtt már legalább három évig tagja volt a pénztárnak, az újból való felvétel után a törlés előtt betöltött tagsági évek a tag javára beszámíttassanak.

Kit illet a segély?

Azt mindenki tudja, hogy a segélyezés a segélypénztár tagját illeti, míg ez él, de az

már kérdés, hogy a tag halála után a család részére adandó segély, kit illet?

Erről is' rendelkezik a törvény, – midőn megszabja, hogy a – család részére kiszolgáltatandó segélynek fele a hátramaradt házastársat, másik fele része a gyermekeket illeti; ha házastárs nem marad, akkor a gyermekeket, ha pedig gyermek nincs, akkor a házastársat illeti az egész összeg. Azonban joga van a tagnak erről másképp is rendelkezni.

Ez a segélyhez való jog, valamint a segély iránti követelés sem másra át nem ruházható, sem végrehajtás (foglalás) alá nem vehető,; azonban kivételt képez az az eset, – a midőn az adós ellen a végrehajtás a házastársat,- leszármazókat, vagy szülőket illető tartásdíj miatt intéztetik.

A segélyezés megtagadhatása.

A pénztár nem köteles a segélyt kiszolgáltatni:

1. ha a munkaképtelenséget a tag szándékosan maga idézte elő, vagy ha a baleset a tag részegsége következtében történt meg;

2. ha a baleset, halál a külföldön, vagy belföldön ugyan, de bányában, kohóban, gyárban, építkezéseknél – kivéve a gazdasági építkezéseket – teljesített bér, vagy napszámos munka, vagy katonai szolgálat közben történt meg.

Ha ezek csak a segélyezés utalványozása után jönnek napfényre, a segélyezés megszűnik s a már .kifizetett segélyösszeg visszatérítendő.

Az elhalt tag örökösei azonban a visszatérítésre nem kötelezhetők.

A segélyezés különböző esetei?

Segélyezés tekintetében különbség van az első csoportbeli rendes tagok, valamint a második csoportbeli rendes tagok közt, – továbbá az első csoportbeli rendes tagok és a rendkívüli tagok, valamint a külső gazdasági cselédek, közt. (A mint ez alább minden egyes esetről meg van írva.)

Segélyt ad a pénztár: baleset esetében, baleset miatti rokkantság esetében, baleset miatti halál esetében, továbbá bármely; okból származható rokkantság, a 65 év elérése és halál esetére.

Ezeket lássuk külön-külön, minden egyes esetről felemlítve, hogy abban az esetben milyen tagok (vagy utánuk családjuk), milyen segélyt kapnak.

Segélyezés a baleset esetében.

Soha nem tudhatja az ember a legnagyobb gondosság mellett is, hogy mikor és hol éri baleset. A törvény gondoskodik arról, hogy a szegény ember ilyenkor se legyen elhagyatva, mert ha a pénztár tagját bármi baleset éri, akkor a pénztár gyógyíttatja s min-

den gyógyszert fizet. Azonban kötelessége a tagoknak, vagy hozzátartozóiknak a pénztári orvost azonnal segítségül hívni.

Ha a pénztár tagját munkaközben éri baleset, úgyszintén akkor is, ha olyan gazdasági cseléddel történik baleset, a ki nem tagja ugyan a pénztárnak, de a törvény (23. §-a) szerint a segélyezésre nézve a rendkívüli tagokkal egy tekintet alá esik, – a munkaadó kötelessége, gyorsan gondoskodni az orvosi segélyről, s az összes gyógyítási költségeket is a munkaadó tartozik a sajátjából előlegezni.

Ha a tag egy hétnél hosszabb időre oly mértékben válik munkaképtelenné, hogy egy helybeli gazdasági munkás vagy cseléd rendes keresetének felét sem képes megkeresni: akkor munkaképességének helyreálltáig, de legfeljebb 60 napig, minden napra 1 korona segélyt kap.

Ezt a segélyt megkapja a pénztár minden tagja: akár első csoportbeli, akár második csoportbeli rendes tag, akár rendkívüli tag, akár olyan gazdasági külső cseléd legyen, a kinek munkaadója fizeti a 120 fillér évi hozzájárulási összeget ő érette.

Ha a baleset munka közben következik be: akkor – a külső cselédek kivéve – a munkaadó köteles mindezeket a segélypénztár helyett megtenni. A külső cselédnek pedig a munkaképtelenség tartamára, de legfeljebb egy negyed évig tartozik szerződés szerinti bérét

és járandóságát egészben és ha ellátásra van szerződve, teljes ellátását is kiszolgáltatni.

De itt aztán az a kérdés, hogy a baleset a munkaadó hibájából következett-e be, vagy nem az ő hibájából? Ha a munkaadó nem volt hibás, akkor a pénztár neki megtéríti ezeket a kiadásokat, sőt a külső cseléd után is munkaképtelensége tartamára, de legfeljebb 60 napig fizet neki 1 – 1 koronát; ha hibás volt a munkaadó: akkor nem kap semmi megtérítést.

A munkaadó az általa előlegezett költségekről szóló számláját a fizetési kötelezettségének lejárta után 15 nap alatt nyújtja be az elöljárósághoz, vagy a helyi bizottsághoz, s csatolja ehhez az általa kiegyenlített orvosi és gyógyszerári számlákat, valamint a sérültnek két tanú előtt aláírt azt a nyilatkozatát, hogy a baleset nem a munkaadó hibájából származott, hogy ez a napi egy koronát pontosan kiadta, vagy ha a sérült a munkaadó külső cselédje, arról szóló nyilatkozatát, hogy a munkaképtelenség ideje alatt a gazda kikötött bérét és mindennemű járandóságát hiány nélkül kiadta

Ha a munkaadó nem akarja teljesíteni az előbb leírt kötelességét a munkás vagy külső cseléd gyógyítása és segélyezése tekintetében: akkor a segélypénztár teszi azt helyette s ilyen esetben a munkaadó a pénztárral szemben nem követelhet semmit, habár a baleset nem az ő hibája miatt következett is be.

Mondjátok jó emberek! Hát nem nagy-szerű törvény ez, hogy baleset esetében azonnal gondoskodik rólatok!

Segélyezés a baleset miatti rokkantság esetében.

Ha valaki hosszabb időre válik munkaképtelenné, azt úgy szoktuk mondani, hogy „rokkant”.

Ez a törvény 60 napban határozza meg azt az időt, a melyen túl tartó munkaképtelenség már rokkantságot képez. És pedig nem azt kívánja a törvény ilyen szomorú sorsra jutottaktól, hogy egyáltalában képtelenek legyenek minden munkára (a mely állapottól őrizzen meg az Isten minden igaz embert!) hanem rokkantnak mondja azt, a ki rendes keresetének felét sem tudja megkeresni.

Az ilyen rokkantak 60 napig (az előbbi szakaszban leírt) baleset esetében való segélyezést kapják, 60 nap után pedig munkaképtelenségük egész tartamára havonként 10 koronát kapnak, még pedig a rendes tagok éppen úgy, mint a rendkívüli tagok és külső cselédek. És ezt az Összeget havonként utólag minden további kérelmezés nélkül megküldi részükre a segélypénztár, ha t. i. eddig is onnan kapta a segélyt, — de ha a munkaadótól kapta, akkor a községi elöljárónál kell a segélyezés végett jelentkeznie.

Segélyezés baleset miatti halál esetében.

Megtörténhetik, hogy a baleset valakinek halálát okozza. Én Istenem! Milyen rettenetes dolog volt ez eddig, midőn a kenyérkereső munkás ilyen váratlanul elhalt! A szegény család azt se tudta, mit tegyen, miből temettesse el s hol vegyen néhány koronát a csapás első napjaira. Védelmezzon az Ég bennünket az ilyen borzasztó csapástól! De ha mégis bekövetkezik: a gyászba borult családnak meg lehet az a porszemnyi vigasztalása, hogy az elhalt után kap egy kevés összeget, a miből megélhet az első napokban s a család-talan ember sem félhet attól, hogy koporsó nélkül temetik el, mert hiszen eltemetésére ad a segélypénztár tisztességes összeget.

Ugyanis a baleset miatti halál esetében az elhalt pénztári tag után a család 400 koronát, kap, ha pedig házastárs és gyermek nem marad: akkor az elhalt tag temetésére 100 korona utalványoztatik ki.

Elhalálozás esetében a házastárs vagy nagykorú gyermek, vagy a kiskorú gyermek gyámja vegye ki az elhaltnak halotti anyakönyvi kivonatát, – mely bélyegmentes erre a célra – s azzal jelentkezék a községi előjáróságnál, vagy helyi bizottság intézőjénél s ezek aztán hivatalból szerzik be az adatokat arra, hogy a tag halálát baleset okozta. – Házastárs vagy leszármazók nélkül elhalt egyén

környezetéből az jelentkeznek, a ki azt eltemette.

A halál esetében nyújtott segítyt az igazgatóság kézbesítés, illetőleg felosztás végett a község elöljáróságához (tanács) küldi meg.

Ez a segíty ismét egyenlő a rendes és rendkívüli tagoknál és a gazdasági külső cselédeknél.

Látom már, hogy nyelveteken van s majd kifúrja oldalakat az a kérdés, hogy ha bármilyen baleset esetében egyforma segítyre tarthatnak igényt a rendes és rendkívüli tagok és a gazdasági külső cselédek: akkor mi haszna van annak, ha valaki rendes tag lesz, vagy ha az első csoportbeli rendes tagok közé iratkozik be?

No, hogy ne kíváncsiskodjatok tovább, már annyit megmondok, hogy itt aztán elvégződik ám ez az egyenlő jog, mely csak a balesetre biztosítja minden tagnak a megélhetését, vagy eltemetését, de a mi ezután következik, ahhoz már semmi közük sincs a rendkívüli tagoknak és külső cselédeknek, ha csak rendes tagokká nem lesznek. Mert a nem balesetből, hanem más okból (p. o. elbetegeskedésből) származó rokkantság, vagy halál és bizonyos kor elérése esetében már csak a rendes tagok nyernek segítyt s a rendes tagok közül pedig az első csoportbeliek kétszer annyit, mint a második csoportbeliek.

Olvassátok csak tovább, itt következik már az a különbség.

Segélyezés közönséges rokkantság esetében.

Sokszor – fájdalom! – minden baleset nélkül is elveszítheti a munkás munkaképességét, p. o. valamelyik tagja megbénul, összezsugorodik, köszvényes lesz, hosszú időre ágyba szegezi a betegség.

Ilyen esetekre is gondolt a törvény és módot nyújt a munkásoknak arra, hogy ne szoruljanak koldusbotra, hanem úgy a hogy, de mégis megélhessenek az általuk rendszeren befizetett tagsági díjak után. Itt tűnik aztán ki, hogy milyen gazdag kamatot hoz az a fillérenként befizetgetett tagsági díj.

De mert valószínűleg erre a segélyre szorulnak legtöbben, meg kellett határozni bizonyos számú tagsági évet, a melynek eltöltése után lehessen csak megkapni ezt a segélyt, valamint azt is, hogy erre már csak a rendes tagok – a kik több tagsági díjat fizettek be – tarthassanak igényt.

Ha valaki mint rendes tag, a segélypénztárnak már 10 év óta tagja és tagsági díjait rendszeren befizette s ekkor előreláthatólag munkaképességét oly mértékben veszíté el, hogy fele keresetre sem képes: akkor keresetképességének visszanyeréséig, vagy élete fogytáig havonként kap egy bizonyos összeget, nevezetesen az első csoportbeli rendes tag havonként 10 koronát, a második csoportbeli rendes tag felényit vagyis havonként 5 koronát.

(A másféle tagok ilyen segélyre nem számíthatnak.)

Azok a rendes tagok, kik 35-ik életévök betöltése után iratkoztak be a pénztárba, csak azon esetben kapják meg ezt a segélyt, ha a pénztárnak már 15 év óta rendes tagjai.

A ki baleset nélkül állandó munkaképtelenségre jut, ennek megállapítása végett menjen el a segélypénztár orvosához s vizsgáltsa meg magát. Az orvosnak ezért 2 koronát kell fizetni. Az orvos bizonyítványt ad ki. Ezzel a bizonyítvánnyal és a tagsági könyvvel kell menni a községi elöljárósághoz, vagy a helyi bizottság intézőjéhez.

Ezt a segélyt havonként utólag közvetlenül a rokkantnak küldi meg a központi igazgatóság.

Segélyezés a 65. életév elérése esetében.

Vannak olyan szerencsés emberek (bár minél többen legyenek!) a kik elérik életüknek 65-ik évét, a nélkül, hogy rokkantakká, vagyis munkaképtelenné lennének, tehát hogy a rokkantak segélyére reá szorulnának.

Az ilyeneket, ha elsőcsoportbeli rendes tagok; akkor 100 koronával, ha második csoportbeli rendes tagok: akkor 50 koronával ajándékozza meg a segélypénztár, de azért minden másféle segélyezéshez megmarad teljes joguk.

De azok a rendes tagok, a kik 35-ik évük betöltése után léptek be a tagok közé, nem

65-ik, hanem a 70-ik életévüknek betöltése után nyerik meg ezt a szép ajándékot, azonban csak úgy, ha már legalább 15 évig rendes tagok voltak.

A segélyezéshez való jog fenmaradását úgy kell érteni, hogy ha 65, illetve 70 éves korukon túl munkaképtelenné válnak: az első csoportbeliek a havi 10 korona, a második csoportbeliek a havi 5 korona segélyt, vagy ha baleset éri őket, a balesetben járó mindenféle segélyt csak úgy megkapják, mintha a 65-ik, illetve 70-ik év betöltésével a segélypénztár által meg nem ajándékoztattak volna.

A 65-ik, illetve 70-ik év betöltésekor el kell vinni a tagsági könyvet a községi előljáráshoz (városon tanácshoz), vagy a helyi bizottság intézőjéhez, ez a kérelmet a tagsági könyvvel együtt a központi igazgatósághoz terjeszti fel, a honnan aztán a kérelmező közvetlenül kapja meg a pénzt és tagsági könyveit.

A rendkívüli tagok és külső cselédek erre az ajándék-segélyre igényt nem tarthatnak.

Segélyezés rendes halál esetére.

Az az ember sorsa, hogy előbb-utóbb lekaszálja a halál, ha másként elkerül is minden balesetet a halandó.

Az ilyen természetes halálra is gondolt a törvény, hogy az elhalt tag családja ne maradjon minden segély nélkül s a szerint, a mint valaki rövidebb, vagy hosszabb ideig

volt tagja a pénztárnak: az ő halála után a családja kisebb-nagyobb összegű segélyt kap.

Ez az idő az *első csoportbeli tagokra* következőleg van a törvényben meghatározva:

a ki legalább 5 évig volt tagja a pénztárnak; 200 korona,

a ki legalább 10 évig volt tagja a pénztárnak; 250 korona,

a ki legalább 15 évig volt tagja a pénztárnak; 270 korona segélyt kap a családja.

A ki 35-ik életévének betöltése után lépett a tagok közzé, annak családja csak akkor számíthat erre a segélyre, ha az elhalt legalább tíz évig volt tagja a pénztárnak, de akkor sem többre, mint 200 koronára, még úgy is, ha az elhalt több mint 10 évi első csoportbeli rendes tagság után halna el.

A *második csoportbeli rendes tagok* családjai a fentebb elsorolt időkre eső összegeknek csak *felét* kapják (vagyis 5 év után 100 korona, 10 év után 125 korona és 15 év után 135 korona.)

Ha az elhalt bármelyik csoportba tartozó rendes tagnak háromnál több kiskorú gyermeke maradt hátra: a segélypénztár központi igazgatósága a segélyezést magasabb összegben is megállapíthatja.

Ha pedig az elhalt rendes tagnak családja nem maradt, de 5 évi tagság után hal meg: temetésére, ha első csoportbeli rendes tag volt: 100 koronát, ha második csoportbeli rendes tag volt: 50 koronát ad a pénztár.

(Úgy-e, barátaim! hogy mégis csak okos dolog ez a segélypénztár? . . .)

Ilyen elhalálozás esetében a hátramaradt házastárs, vagy nagykorú gyermek, vagy a kiskorú gyámja vegye ki az elhalt halotti bizonyítványát – mely bélyegmentes – s ezzel és az elhalt tagsági könyvével jelentkezék a községi elöljáróságnál (városi tanácsnál), vagy a helyi bizottság intézőjénél.

Ha háromnál több kiskorú gyermek maradt hátra, akkor az illető házastárs, nagykorú gyermek, vagy a kiskorúak gyámja egyúttal adjon be kérvényt a segélynek magasabb összegben megállapítása iránt.

Ha házastárs vagy leszármazók nem maradtak, az elhalt környezetéből az jelentkezék a temetési segélyért, a ki őt halála előtt ápolta, temetési költségeit előlegezte, vagy annak viselésére magát kötelezte.

A halál esetére szóló segélyt a központi igazgatóság a községi elöljáróság útján küldi meg.

A segélypénztár igazgatása.

Erről már csak röviden szólok, mert jobban kell nektek az előbbieket ismerni, mint azt, hogy kik igazgatják ezt a pénztárt, vagyis kik végezik a segélyezés körüli dolgokat. De azért erről is megemlékezem.

Van egy *központi igazgatóság*, melynek elnökét a földművelésügyi minster nevezi ki s 12 tagból áll, a melyek közül négyet az ala-

pítók választanak négyet a helyi bizottságok küldnek s négyet a minister nevez ki. Megbízatusuk 3 évre szól.

Ezenkívül minden községben, vagy városban – a hol a segélypénztárnak legalább 50 tagja van megalakíttatik a *helyi bizottság* 12 tagból, melybe négy tagot a képviselőtestület (városban a tanács), négyet a 120 filléres hozzájárulási díj fizetésére kötelezett munkaadók, négyet pedig az ott lakó rendes és rendkívüli tagok választanak saját maguk közül. A rendes és rendkívüli tagok – hacsak kizárók nem forog fenn a helyi bizottság tagjául megválaszthatok. Az elnökét és intézőjét a bizottság maga választja. A helyi bizottság megbízatusa szintén 3 évre szól.

A *helyi bizottság tagja nem lehet*: az a ki nyereségvágyból elkövetett büntett vagy vétség, vagy a gazdasági munkásoknak a munka abbanhagyására biztatás, összebeszélés, a szerződött munkásoknak a munka abbanhagyása végetti bántalmazása s eféle dolgok miatt büntetve volt; *b)* a ki hivatalvesztésre vagy politikai jogai gyakorlatának felfüggesztésére el lett ítélve; *c)* a ki be van zárva vagy feltételes szabadságon van; *d)* a ki vád alá van helyezve; *ej a.* ki kiskorú, csőd vagy gondnokság alatt áll; *f)* a ki a tagok közül már egyszer ki volt zárva.

A helyi bizottság üléseiben a községi bíró, jegyző, orvos és közgyám szavazati joggal bír.

A hol a helyi bizottság meg nem alakul-

hat, ott a földművelésügyi minster rendeletére a községi elöljáróság végzi a helyi bizottság dolgát.

Így a segélypénztárnak minden ügye elsősorban a helyi bizottság, másodsorban a központi igazgatóság kezén megyén keresztül.

Természetes, hogy mindezek szigorú ellenőrzés és felügyelet alatt állanak, úgy hogy senkinek sem juthat eszébe, miként az általa befizetett összeg veszélynek lenne kitéve, vagy hogy rendesen nem részesülne segélyben, ha bekövetkezik a segélyezhetés esete.

Elég erre csak azt mondanom, hogy a legfelsőbb felügyelet a földművelésügyi minsteriumhoz tartozik, a honnan már, annyi jó áradt a földművelő népre az utóbbi években s így tudhatjátok, hogy a legjobb kezekben van a segélypénztár ügye.

A helyi bizottsági tagok megválasztása.

A tagokat az elöljáróság (városban a, tanács) veszi fel s ha a felvett tagok száma az Ötvenet meghaladja: az elöljáróság ezt a képviselő-testületnek bejelenti, kérvén, hogy 4 tagot küldjön ki s ugyanakkor jelentést tesz a főszolgabírónak is.

A főszolgabíró elrendeli a helyi bizottsági tagok megválasztását s erre határidőt tűz ki és pedig külön a munkaadók, külön a rendes és: rendkívüli tagok részére s ezt 10 nappal előbb meghirdetteti.

A választás reggeli 9 órakor kezdődik és délután 4 órakor befejezendő.

Szavazattal bírnak a pénztár rendes és rendkívüli tagjai, valamint a hozzájárulásra kötelezett munkaadók,

A választók 2 bizalmi férfit választanak a választást vezető főszolgabíró, vagy helyettese mellé.

A szavazás közfelkiáltással, vagy 10 tag kívánatára szavazó-lappal történik.

A szavazó-lapra csak 4 nevet kell felírni.

A szavazásról jegyzőkönyv vétetik fel, melyet a választás vezetője és a 2 bizalmi férfi aláír.

Egyenlő szavazatok esetén a választás vezetője sorshúzás útján dönt.

Az eredmény azonnal kihirdetetik.

A helyi bizottság megalakulása.

A helyi bizottsági tagok megválasztása után 8 nap alatt a főszolgabíró alakulásra hívja fel a helyi bizottság választott tagjait és a képviselő-testület által kijelölt tagokat, úgy a községi bírót, jegyzőt, orvost, közgyámot.

Az alakuló közgyűlésen a helyi bizottság első sorban elnököt választ. Elnökké választható olyan egyén is a ki nem tagja a bizottságnak.

Ezután megválasztja az intézőt.

A megalakulás a központi igazgatóságához azonnal bejelentendő.

A helyi bizottság ülései.

A helyi bizottság legalább minden évnegyedben ülést tart, de az elnöknek joga van ezt bármikor, 4 tag kívánatára, vagy a felügyelő hatóság megkeresésére pedig kötelessége összehívni.

Az összehívás az előjáróság útján történik.

A bizottság nyilvánosan és szavazattöbbséggel határoz.

Érvényes határozathoz az elnökön és intézőn kívül legalább 3 tag jelenléte szükséges.

A jegyzőkönyvet az elnök és egy bizottsági tag hitelesíti. A határozatokat, jelentéseket és leveleket az elnök és intéző írja alá.

A helyi bizottság intézi elsődikül a segélypénztár összes ügyeit.

A helyi bizottság intézője.

A hol a helyi bizottság megalakul, ott minden kérdésben és segélypénztári ügyben fezz ügynevezett intézőhöz kell fordulni, a ki azután eljár a tagok felvételi és egyéb segélyezési ügyekben.

A tagsági könyv biztosítása.

Nagyon fontos dolog az, hogy a tag semmi körülmények között se essék el a tagsági könyvtől, mert ez szolgál a tagsági minőség bizonyosságául. Azért elrendeli a törvény, hogy ezt a könyvet a munkaadó egyáltalában nem veheti

el a munkástól vagy „cseléd-től, azt zálogba venni, arra hitelezni vagy azt bármely követelés fejében visszatartani nem szabad. A ki mégis ezt teszi: 15 napig terjedhető elzárással és 200 korona pénzbüntetéssel büntetetik.

No édes atyámfiai! én megismertettek bennetek röviden a gazdasági munkás- és cseléd-segélypénztárral. Most tőletek függ, ezen az úton és módon biztosítani a ti jövőtöket, a szerencsétlen napokon való megélhetést. Én hiszem, hogy minden okos és józan ember kapva kap ezen az áldott jó alkalmon, hogy megmeneküljön hátralevő életének és halálának minden aggodalmaitól.

Lépjetek be hát ebbe az áldásos segélypénztárba a ti feleségeitekkel, fiaitokkal és leányaitokkal együtt s megláttok, hogy áldani fogjátok azt a napot, a melyen beléptek! Olyan csekély befizetés olyan busás jövedelmet hoz nektek.

Becsületes lélekkel és szerető testvéri szívvvel ajánlom nektek a gazdasági munkás- és cseléd-segélypénztárba belépést.... Isten engem úgy segítjen! ...